

Bratislav Ljubišić

BALŠA RAJČEVIĆ, *Anamorfoze 2*

Galerija ULUS, 29.03 – 11.04.2006.

Vreme kada je Balša Rajčević završio studije skulpture na Akademiji za primenjenu umetnost u klasi profesora Radeta Stankovića – znamenitog umetnika i pedagoga, bile su to šezdesete goodine prošlog veka, obilovalo je pokretima koji iako suprotstavljeni činili su određenu duhovnu zajednicu. Naime, vreme dominacije apstraktne umetnosti polako je odlazilo u sećanje, nailazila je moda realističkog, antropomornog, ilustrativnog, simboličkog. Evropa je odgovarala na američki izazov i zdušno se suprotstavljala akcionom slikarstvu. Bilo je u tome i političnosti – nije se odobravala "Vijetnamska avantura", jednostavnije rečeno. Pojava poparta, tačnije "popularne umetnosti", umetnosti koja će ozbiljno računati na razumevanje tzv. "običnog čoveka", postala je popularna i kod nas. U slikarstvu se nametnuo Radomir – Džoni Reljić, ali su i Živko Đak, Milan Stanojev, od mlađih u svom delu uspevali da spoje poart i elemente nerealnog i bajkovitog sveta koji se itekako isticao u slikarstvu Gabrijela Stupice, slikara koji će jednu generaciju beogradskih slikara "voditi". U skulpturi, obične male stvari vajao je Miloš Sarić. On se iskazivao mekim i glatkim površinama koje će bukvalno mamiti posmatračevu ruku taktilnošću. To je bila duhovna i likovna klima kada je mladi Balša stupio na umetničku scenu i započeo avanturu stvaranja. Odmah je prihvatio modni

novitet – da se materijali kao plastika, boja i dufiks sa kombinacijom može primenjivati ravnopravno kao i plemeniti materijali – drvo, kamen, metal. Sledile su nagrade, pohvale, kritike. Ali duh poarta nije ostao u Evropi kao njen isključivi posed – Amerika je kao što čini sa svim što joj odgovara prihvatila ideju, čak i engleske umetnike kao Dejvida Hoknija na primer. Nastala je američka varijanta poparta u kojoj su se odlično snašli Robert Raušenberg, Roj Lihtenštajn i najmlađi Endi Vorhol. Naravno bilo je tu i skulptora – Nik de Sentfal. Skulptori su izabrali male obične forme što je bio duh onoga što je inaugurisao Marsel Dišan. I eto nastanka poetike Balše Rajševića koju nam demonstrira na izložbi: predmeti iz svakodnevnih upotebe, omekšani i sačinjeni od materijala koji nije metal, ali je obojen da vara oko i traži dodir. To je duh, ironičnost poparta koji se igra i dokazuje da umetnost pre svega zabavlja. Nije važno što je to ujedno i skulptura. Na izložbi su predmeti koji to nisu – i zato naslov izložbe ANAMORFOZE. Ali ako nisu za upotrebu, kako im izgled nalaže, onda su predmet umetnosti i umetničkog. I to je ono što ovakvo stvaralaštvo opravdava. Naravno sve može da se politizuje, pa i ova izložba. Zamislite Balša politizuje jer ironiše. Ali to je već problem nekog drugog sveta. Jednom rečju izložba ima šarma i kultivisanost – dovoljno. Balša Rajčević je rođen 1941. god. u Beogradu. Završio je Akademiju primenjenih umetnosti i Istoriju umetnosti na kojoj je i magistrirao. Bavi se eseistikom, poezijom, likovnom kritikom i imao je 47 samostalnih izložbi. Dobitnik je velikog broja nagrada.